

закон міг існувати поза межами держави. Пріоритет права по відношенню до держави набуває достовірності, розглядаючи поняття інтуїтивного, «неформального», соціального та ідеалістичного права. Однак, на наш погляд, держава відіграє важливу роль у функціонуванні права і використовує його як потужний соціальний регулятор. Держава впливає на поведінку людини через закон і всередині закону, а громадяни в свою чергу впливають на державу через закон. Право закріплює специфічні інтереси націй і народностей у багатонаціональних державах.

Література

1. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
2. Волинка К.Г. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ, 2003. 238 с.
3. Матузов Н.І., Малько А.В. Теорія держави і права: електронний підруч. 2004. URL: <http://yport.inf.ua/sootnoshenie-vzaimosvyaz-gosudarstva.html>
4. Корчевна Л.О. Співвідношення держави і права (за працями Л. Петражицького, Г. Гурвіча, П. Сорокіна). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Вип. 29 (1). С. 20-23.

УДК 340.11:165.12-048.445(043.2)

Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент,
Данильчук В.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Питання про правове мислення, його поняття і значення стоїть дуже гостро перед наукою в сучасних умовах розбудови правової держави. Безумовно, що становлення правового мислення залежить від культури групи, в якій людина бере участь. Розгляд правового мислення на громадському або індивідуальному рівні дозволяє виявити сукупність певних особливостей інтелектуальних операцій в правовій сфері та загальної правової культури особистості.

В сучасній науці відсутнє єдине визначення правового мислення. Так, правове мислення розглядають як складну об'ємну структуру, що базується на певних формах і способах юридичної логіки, юридичної мови і світоглядних засадах, що складається з декількох горизонтальних утворень і вертикальних рівнів, зумовлену уніфікованими і індивідуальними, теоретичними і практичними, професійними та непрофесійними факторами. розуміння правового мислення як форми

цілеспрямованого і систематизованого психічного відображення навколишнього світу, що виражається в здатності сприймати і оцінювати реальність з правових критеріям, з точки зору відповідності правовим вимогам. Суб'єкт, що володіє правовим мисленням, здатний оцінювати юридичну значимість конкретних подій, дій, передбачити їхні можливі правові наслідки і вирішувати виникаючі проблеми юридичними засобами [1, с. 16-17].

Ознаками правового мислення є послідовність і логічність, які передбачають його використання без внутрішніх протиріч, що заважають сприйняттю; обґрунтованість і строгість, які передбачають мислення, як відповідне дійсному стану речей; раціональність - це характеристика мислення, відповідно до якої суб'єкт здатний пред'являти для своїх дій або думок загальнозначущі підстави їх можливості або істинності, або значущі для суб'єктів, що вступають в комунікацію, що гарантують адекватність тлумачення даних дій або думок іншим суб'єктом. Здатність критично ставитися до того, що пропонується вважати безсумнівною істиною, загальновизнаним думкою, очевидним і загальнозрозумілою, відкриває шлях до розвитку думки, а це в свою чергу сприяє на правову культуру особистості та всього суспільства [3, с. 119].

До предмету правового мислення входять рефлексія власне правового мислення (самопізнання), спрямована на виявлення: правила формування і розвитку правової мови, побудови суджень і теорій, фіксації, зберігання та передачі юридично значимої інформації; правотворення - акт внутрішнього змістоутворення права (бажаного і позитивного); зовнішнє осмислення або розуміння права в усіх його іпостасях і правового середовища процес інтелектуальної діяльності людини при реалізації права в професійній або повсякденної сфері [2, с. 26].

До основних функцій правового мислення слід віднести розуміння, пояснення та інтерпретацію (внутрішню і зовнішню) правових приписів і юридично значимих обставин реальної дійсності, власних і чужих вчинків, прогнозування розвитку ситуацій, типізацію та категоризацію правової реальності, легітимацію правопорядку [1, с. 15].

Розкриваючи питання значення правового мислення для правової поведінки, відзначимо, до структури правового мислення входять три основні структурні елементи, що відображають основні аспекти його проявів. Перший елемент - когнітивний - полягає в тому, що правове мислення протікає за допомогою розумової діяльності людини. Другий елемент можна визначити як процесуальний або процесуально-оцінний, оскільки правове мислення виступає в якості інтелектуального процесу по перетворенню юридичних знань і соціально-правового досвіду в практичні способи їх застосування, а також в теоретичні узагальнення і висновки оціночного характеру. Третій елемент назвемо поведінковим,

так як результати правового мислення неминуче проявляються в поведінці людини. Всі структурні елементи правового мислення знаходяться в тісному взаємозв'язку між собою, взаємно впливаючи, доповнюючи один одного.

Наявність (сформованість) правового мислення або його відсутність визначаються такими навичками і вміннями, як: вміння розуміти сенс і сутність правових понять і заборон; навик правової грамотності; вміння приймати у відповідних ситуаціях правові рішення при вирішенні конкретних життєвих ситуацій відповідно до фактичних обставин і правових вимог [3, с. 118-119]. Також правове мислення органічно пов'язане з правосвідомістю як сукупністю поглядів, ідей, настроїв, що відносяться до права. Це процес вироблення, обґрунтування і оформлення правових рішень на основі сформованих у суб'єкта правових уявлень і цінностей. Таким чином, правове мислення є одним із тих чинників, що визначає правову поведінку. Виключність правового мислення, що відрізняє його від психологічного розуміння мислення, полягає в тому, що правове мислення спрямоване на вирішення виключно правових проблем і пов'язане з пошуком правових способів її вирішення, оперуючи тільки правовими аргументами [2, с. 28].

Отже, правове мислення, це особлива інтелектуальна діяльність, пов'язана з рішенням правових проблем за допомогою правових способів, обґрунтованих за допомогою правових аргументів. Правове мислення є одним із факторів формування правової поведінки та правової культури, як суспільства, так і окремої особистості.

Література

1. Андрюшко І.Я. Генезис правового мислення. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2012. Вип. 11. С. 14-20.

2. Литвинов О.М. Право, культура і правова реальність: критичне раціональне мислення (критичний раціоналізм) як умова виживання суспільств у сучасному світі. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2018. № 1. С. 18-31.

3. Марущак В.П., Балесна О.Д. Нове правове мислення, правову активність, сучасну правосвідомість – на розбудову рідної країни. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 3 (спец. вип.). С. 118-120.